

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Naisten osallisuuden kokemukset Tampereen baptistiseurakunnassa

Toivo Koskinen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2016
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KOSKINEN, TOIVO:

Naisten osallisuuden kokemukset Tampereen baptistiseurakunnassa

Opinnäytetyö 33 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Lokakuu 2016

Opinnäytetyö käsitteli naisten osallisuutta Tampereen baptistiseurakunnassa. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa seurakunnan naisten osallisuuden kokemuksia ja löytää keinoja osallisuuden edistämiseksi. Osallisuus on elinvoimaisen yhteisön perusta ja sitä edistämällä vahvistetaan yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin haastattelemalla kolmea seurakuntaan kuuluvaa naista. Haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastatteluissa esitettiin jokaiselle haastateltavalle ennalta laaditut kysymykset. Vastaukset tallennettiin nauhurille ja litteroitiin tekstiedostoiksi. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti.

Haastateltavien kokemukset kertoivat sekä osallisuudesta että osattomuudesta. Haastateltavat kokivat, että osallisuus toteutuu seurakunnassa pääosin laajasti, mutta epäkohtiakin on. Merkittävimmäksi ongelmaksi koettiin, ettei nainen voi toimia hengellisissä johtotehtävissä. Lisäksi aineistossa nousi esille vanhimmiston antaman palautteen ja arvostuksen puute. Hankalaksi koettiin se, että seurakunnan toimintaan pääsee mukaan olemalla itse aktiivinen ja oma-aloitteinen. Passiivisempien jäsenten katsottiin jäävän helposti taka-alalle.

Aineiston perusteella naisten osallisuutta seurakunnassa voitaisiin edistää vapauttamalla vanhimmistotehtävä myös naisille sekä parantamalla vanhimmiston ja seurakuntalaisten välistä vuorovaikutusta. Yhteisöjen sisällä vaikuttavien johtoryhmien toimilla on merkittävä vaikutus osallisuuden toteutumiseen. Kannustamalla, innostamalla ja antamalla palautetta vanhimmisto voisi olla osallistamassa seurakunnan naisia, mikä vahvistaisi heidän osallisuuttaan.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KOSKINEN, TOIVO:
Women's Participation in Tampere Baptist Church

Bachelor's thesis 33 pages, appendices 2 pages
October 2016

The aim of the thesis was to study how women experience participation in Tampere Baptist Church and how their participation could be improved.

The thesis was a qualitative study. The data were gathered using the thematic interview method by interviewing three women who all are active members of Tampere Baptist Church. All respondents were asked the same questions. The interviews were tape-recorded and transcribed.

The respondents stated that women's participation in Tampere Baptist Church is mostly good but there are also issues that need improvement. The most significant flaw the respondents found was that women cannot serve in spiritual leadership positions. The results also suggest that the elders who lead the church should pay more attention to supporting and encouraging the church members and they should also give more feedback. Another finding is that active members experience stronger participation than those who are more passive.

Based on the findings presented in this thesis, women's participation in Tampere Baptist Church could be improved by giving women the freedom to serve in leadership positions. Improving the communication between the elders and the members of the church could also have a good impact on women's participation.

Keywords: participation, commonwealth, communality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	6
2.1	Tutkimuskysymykset	6
2.2	Tavoitteet ja lähtökohdat.....	6
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	8
3.1	Menetelmät	8
4	KESKEISET KÄSITTEET	11
4.1	Yhteisö ja yhteisöllisyys	11
4.2	Osallisuus.....	12
5	TAMPEREEN BAPTISTISEURAKUNTA	15
6	TULOKSET	16
6.1	Naiset seurakunnan vastuunkantajina	16
6.2	Naiset seurakunnan vaikuttajina	18
6.3	Mitä seurakunnassa arvostetaan?.....	20
6.4	Johtajuus seurakunnassa	21
6.5	Traditiot seurakunnassa	22
6.6	Naisten jumalanpalvelus vahvistamassa kahtiajakoa?.....	23
6.7	Miten naisten kokemaa osallisuutta seurakunnassa voitaisiin edistää?	23
7	EETTISYYS JA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	26
8	POHDINTAA.....	28
9	LÄHTEET	30
10	LIITTEET.....	33

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen Tampereen baptistiseurakunnan naisten kokemuksia osallisuudesta. Tampereen baptistiseurakunta on noin 150 jäsenen kristillinen yhteisö, jolla on 125-vuotinen historia. Jumalanpalvelusten lisäksi baptistiseurakunta järjestää erilaista toimintaa kaikenikäisille, kuten lapsi- ja nuorisotyötä ja työttömien ruokailua. Naiset ovat olleet koko baptistiseurakunnan historian ajan merkittävässä roolissa aktiivisina vastuunkantajina. Yhteiskunnallisessa kehityksessä naisten asema ja tasa-arvo on parantunut, mutta silti baptistiseurakunnassa naiset eivät voi toimia hengellisissä johtotehtävissä Raamatun tulkinnasta ja traditiosta johtuen. Naisten roolista on usein käyty keskustelua seurakunnan historiassa teologisesta näkökulmasta, mutta haluan lähestyä aihetta osallisuuden näkökulmasta. Uskon osallisuuden näkökulman avartavan seurakunnan tietoisuutta siitä, miten koko seurakuntaa voidaan kehittää yhteisönä.

Osallisuus on keskeinen tema opinnäytetyössä. Osallisuus on moninainen käsite ja ymmärrys käsitteestä vaihtelee kontekstin mukaan. Tässä opinnäytetyössä osallisuutta lähestytään yhteisön näkökulmasta. Osallisuuden toteutuessa voidaan puhua myös yhteisöllisyydestä. Osallisuus tekee yhteisöstä elinvoimaisen, jolloin yhteisöön kuuluminen on sen jäsenelle merkityksellistä.

Menetelmänä aineiston keruuseen olen käyttänyt teemahaastattelua ja tutkimusta teen aineistolähtöisenä tutkimuksena. Olen haastatellut kolmea seurakuntaan kuuluvaa naista ja kysynyt jokaiselta ennakkoon laaditut kysymykset, joilla on ollut tarkoitus kartoittaa osallisuuden kokemuksia. Opinnäytetyössäni tuon esille keräämäni aineiston tuloksia ja vertailen niitä muuhun aineistoon, jotka käsittelevät osallisuutta.

Opinnäytetyön tavoitteena on naisten osallisuuden kokemusten perusteella havainnoida, miten osallisuus toteutuu Tampereen baptistiseurakunnassa ja miten sitä voisi mahdollisesti edistää. Haluan myös opinnäytetyön valmistuttua herättää seurakunnassa keskustelua siitä, miten naisten osallisuutta voidaan edistää seurakunnassa.

2 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymysten rajaaminen on ollut hankala tehtävä. Seurakunnassa asioita käsitellään yleensä teologiselta pohjalta, mutta koska haluan tutkimukseni olevan mahdollisimman neutraali, olen valinnut jättää teologisen tulkinnan kokonaan tämän opinnäytetyön ulkopuolelle ja tarkastella kysymystä naisten osallisuudesta haastateltavien subjektiivisten kokemusten kautta.

Osallisuutta voidaan kokea monessa yhteisössä, kuten perheessä, työssä ja koulussa. Työssäni olen rajannut tutkimuksen koskemaan naisten kokemaa osallisuutta pelkästään seurakuntayhteisössä, jotta tutkimus keskittyisi nimenomaan naisten osallisuuden kokemuksiin seurakunnan kesellä. Haastateltavien määrän ollessa vain kolme tiedostan sen, ettei tulos ei ole yleistettävissä koko seurakuntaan. Kuitenkin uskon haastateltavien omien kokemusten tuovan esille jotain siitä, kuinka naisten osallisuus toteutuu tai ei toteudu seurakunnassa, ja miten osallisuutta voisi mahdollisesti edistää.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia osallisuuden kokemuksia Tampereen baptistiseurakunnan naisilla on?
2. Miten naisten osallisuutta voidaan edistää Tampereen baptistiseurakunnassa?

2.2 Tavoitteet ja lähtökohdat

Tavoitteena on tuoda seurakunnan tietoisuuteen miten naiset kokevat osallisuutensa seurakunnassa. Osallisuudella voi olla vaikutusta muun muassa naisten itsetuntoon, aktiivisuuteen ja myös naisten asemaan. Toivomuksena on asian tuleminen yleiseen keskusteluun seurakunnassa ja mahdollisesti tuoda seurakunnalle työkaluja ja keinoja osallisuuden kehittämiseen. Toivon myös tutkimuksella olevan emansipatorinen vaikutus seurakunnan naisiin.

Idean opinnäytetyöhön sain kysymällä seurakuntani pastorilta, olisiko seurakunnalla tarvetta opinnäytetyölle. Heräsi kysymys naisten asemasta, joka yhteiskunnan yleisessä keskustelussa alkaa olemaan kliseinen, mutta seurakunnalle ajankohtainen. Aiheen

tullessa esille se herätti minussa mielenkiintoa, koska minusta seurakunnassa asioita voidaan käsitellä myös sosiaalialan näkökulmasta. Sosiaalialalla sukupuolten välinen tasa-arvo on keskeinen teema. Ajattelen tämän olevan asia, jota seurakunnassa voidaan kehittää. Kuitenkin huomasin, että naisten asemaa on hankala tutkia, joten sen sijaan päädyin tutkimaan naisten osallisuutta seurakunnassa. Itselleni osallisuus on myös mielekkäämpi tutkimuskohde, koska aiheesta ei ole saatavilla samankaltaista tutkimusta seurakuntakontekstissa ja aihe kiinnostaa itseäni. Lisäksi osallisuuden näkökulma varmasti antaisi hyvät eväät keskusteluun naisten asemasta.

Olen itse Tampereen baptistiseurakunnan aktiivinen jäsen. Sen takia haluan tehdä opinnäytetyön juuri tässä seurakunnassa. Baptistiseurakunnassa hyvin monet asiat käsitetään ja selitetään usein teologiselta pohjalta. Teologinen tulkinta on mahdollisesti tuonut seurakuntaan piirteitä ja toimintamalleja, jotka heikentävät naisten osallisuutta. Erityisen herkkänä kysymyksenä on ollut se, voiko nainen toimia seurakunnan vanhimmistossa tai pastorina, kun seurakunnan teologisen tulkinnan mukaan se ei ole mahdollista. Se on mahdollisesti vaikuttanut naisten osallisuuteen seurakuntayhteisössä, koska heillä ei ole tasavertaista asemaa.

Koska seurakunta-käsitteen ymmärtäminen vaihtelee lukijasta riippuen, täsmennän mitä seurakuntayhteisöllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä. Tampereen baptistiseurakunta on kristillinen yhteisö, joka koostuu henkilökohtaisen uskoontulokokemuksen kokeneista henkilöistä, jotka ovat uskonsa tunnustamisen merkiksi menneet kasteelle. Tampereen baptistiseurakunta kokoontuu Tampereen baptistikirkossa Kissanmaalla. Kuten monet muut seurakunnat, myös Tampereen baptistiseurakunta on erityinen siitä, että yhteisöllisyyden kokemus voi olla hyvin voimakasta, mikä voi johtua voimakkaasti yhdistävästä tekijästä: uskosta yhteiseen Jumalaan. Koska Jumala koetaan Isänä, ovat seurakunnan jäsenet Jumalan lapsia; veljiä ja sisaria. Puhutaan siis tiiviistä yhteisöstä, jossa parhaimmillaan koetaan myös voimakasta yhteisöllisyyttä.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Menetelmät

Tutkimusmenetelmäksi olen valinnut laadullisen tutkimuksen. Osallisuutta on toki mahdollista tutkia myös kvantitatiivisesti, mutta koin laadullisen tutkimuksen tekemisen tässä tutkimuksessa hyödyllisemmäksi subjektiivisten kokemusten esille tulemisen takia. Laadullinen-käsite viittaa ilmiön ymmärtämiseen (Tuomi & Sarajärvi, 24), jolloin myöskin pyritään syventymään ilmiöön. Varton (1992, 23–24, 58–59) mukaan laadullisella tutkimuksella pyritään saamaan selville ihmisen omia käsityksiä omasta todellisuudestaan (Vilka 2015, 118). Lisäksi laadullisella tutkimuksella on oma emansipatorinen tehtävänsä syventäessään tutkittavien käsitystä tutkittavasta asiasta, ja sitä kautta vaikuttaen positiivisesti heidän toimintaansa (Vilka 2015, 125). Laadullisella tutkimuksella on myös tarkoituksena tuoda sisällöllisesti arvokasta tietoa pikemmin kuin runsasta määrää tekstiä (Vilka 2015, 129). Eskolan & Suorannan (1998, 61) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena saada selvää tietystä toiminnasta. Pelkän kyselylomakkeen käyttäminen aineistonkeruumenetelmänä ei olisi välttämättä antanut tällaista mahdollisuutta.

Tutkimus on keskittynyt osallisuuden teemaan ja koska aineiston keruuseen on käytetty menetelmänä haastattelua valitun teeman ympärillä, on oleellista pitää menetelmää teemahaastatteluna. Teemahaastattelun toteutumisen kannalta oli hyvä tiedottaa haastateltavia tutkittavasta teemasta ja sen kontekstista etukäteen, jolloin haastattelun aikana keskustelu rajautui valitun teeman ympärille (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Osallisuuden kokemuksia kysyttäessä voi tulla esille arkoja asioita, jolloin teemahaastattelu on sopiva tapa ilmiön tutkimiseen (Hirsjärvi & Hurme 1995, 35). Hirsjärven ja Hurmeen (1995, 40–41) mukaan teemahaastattelua käytettäessä ollaan useammin kiinnostettu hypoteesien löytämisestä kuin ennalta asetettujen hypoteesien todentamisesta. Luokittelu teemahaastatteluun perustuu strukturoinnin asteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74), joita ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu. Haastattelua varten laadin kysymyslomakkeen, jonka lähetin haastateltaville etukäteen. Koska haastattelin kysymyslomakkeen avulla, haastattelua voisi pitää lomakehaastatteluna (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74). Toisaalta lomakehaastattelun luonteeseen kuuluu täysin strukturoitu kysely, jonka tulokset voidaan kvantifioida,

jolloin ei ole relevanttia luokitella haastattelua lomakehaastatteluksi, sillä edeltä laatimieni kysymysten lisäksi saatoinkin kysyä improvisoiden tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelussa ihmisen tulkinta aiheesta ja heidän antamansa merkitykset asioihin olivat keskiössä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75), joka myös puoltaa luokittelua teemahaastatteluksi. Toisaalta haastatteluilla on myös puolistrukturoidun haastattelun piirteitä, koska käytössä ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaukset annettiin omin sanoin (Eskola & Suoranta 1998, 87). Syvähaastatteluksi haastattelua ei voida luokitella sen strukturoimattomuuden ja vapaan luonteen tähden (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Haastattelujen tarkoituksena oli kartoittaa osallisuuden kokemuksia ja nämä olisivat voineet jäädä sivuun, jos olisi keskusteltu vain osallisuuden ilmiöstä, mikä olisi voinut olla syvähaastattelun aiheena. Haastattelukysymykset pyrin asettamaan niin, etteivät ne johtaisi teologisiin kysymyksiin, koska tavoitteena on tutkia asiaa neutraalisti.

Haastattelin kolmea Tampereen baptistiseurakuntaan kuuluvaa naista. Kaikki heistä ovat aktiivisia jäseniä seurakunnassa. Mielestäni on perustellumpaa tällaisessa tapauksessa haastatella aktiivisia jäseniä kuin passiivisia, sillä heillä on asiasta todennäköisemmin syvempi kokemus. Myös haastateltavien asiantuntemus on vaikuttanut valintaan. Aktiivisten jäsenten näkemykset ja kokemukset osallisuudesta voivat olla syvällisemmin esille tuotavissa, jolloin kokemukset eivät perustu muutaman havainnon varaan (Vilka 2015, 135.) Lisäksi riittävän informaation saamiseksi olen esittänyt kokemuksia kartoittavia avoimia kysymyksiä, joihin ei ole mahdollista vastata kyllä tai ei (Vilka, 2015, 128). Haastateltavien määrä on rajattu kolmeen, jotta opinnäytetyöhön käytettävä työmäärä pysyisi kohtuullisena ja myöskin haastateltavien valinta helpottuisi.

Haastattelut toteutettiin helmi-maaliskuussa 2015 haastateltavien kanssa sovitussa paikassa ja haastattelut nauhoitettiin mp3-tiedostoiksi, joista ne litteroitiin analysoitaviksi. Haastattelujen nauhoitukset on myös sovittu etukäteen haastateltavien kanssa hyvän tavan mukaisesti (Eskola & Suoranta 1998, 90). Litteroinnissa kirjoitetaan nauhoitettu teksti auki. Kirjoitettua tekstiä kertyi yhteensä 16 sivua. Litteroinnissa on pyritty kirjoittamaan haastatteluissa puhuttu teksti niin, että se vastaa täysin sitä, miten haastateltava oli sen haastattelutilanteessa ilmaissut. Tämä on tärkeää tutkimuksen luotettavuuden kannalta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 20, 138, Vilkan 2006, 138 mukaan).

Vaihtoehtoina aineiston analyysiin olisi Eskolan & Suorannan (2000) jaottelun mukaan aineistolähtöinen, teoriaohjaava ja teorialähtöinen (Vilka 2015, 156). Etsiessäni aineistoa osallisuuden määritelmää varten huomasin, ettei erityisesti naisten osallisuutta ole tutkittu seurakuntakontekstissa aiemmin. Mielestäni teoreettisesti orientoitunut tutkimustapa ei olisi riittänyt avaamaan niitä kysymyksiä, joista olen kiinnostunut ja siksi olen valinnut teemahaastatteluun perustuvan aineiston analysointitavan. Osallisuutta käsitteenä on määritelty kuitenkin eri lähteissä paljonkin, jolloin keräämääni aineistoa naisten osallisuuden kokemuksista voidaan verrata olemassa oleviin käsityksiin osallisuudesta. On olemassa runsaasti aineistoa osallisuudesta lastensuojelussa, varhaiskasvatuksessa sekä vanhushuollossa. Seurakunta on yhteisönä tiivis ja voimakkaasti yhteisten arvojen ja yhteisen uskon ohjaama, jolloin vertailu esimerkiksi päiväkotiin ei tuntuisi kauhean luontevalta. Muutenkin lähtökohtaisesti tutkimuksessani olen kiinnostunut siitä aineistosta, jota haastatteluilla voin kerätä. Lisäksi osallisuus on käsitteenä hankala ymmärtää, enkä voi tutkijana olettaa, että tutkittavat ymmärtävät osallisuuden käsitteen samalla tavalla. Näin ollen voidaan perustella, miksi tulokset on analysoitu aineistolähtöisesti.

Aineistolähtöiseen analyysiin liittyy havaintojen pelkistäminen (Alasuutari 1993, 22). Analyysillä pyritään tiivistämään ja selkeyttämään kerätty aineisto kadottamatta sen sisältämää informaatiota (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Milesin & Hubermanin (1994) mukaan aineistolähtöiseen analyysiin kuuluu kolme vaihetta, joita olen pyrkinyt käyttämään: pelkistäminen, ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Pelkistämisen olen suorittanut siten, että haastatteluiden litteroiduissa versioissa esiintyvät lauseet on pyritty tiivistämään sellaiseen muotoon, jossa on ilmaistu lauseen sisällön kannalta oleellinen. Ryhmittely on tehty siten, että keskenään samantyyppiset pelkistetyt ilmaukset on jaoteltu omiin ryhmiinsä. Jokaiselle ryhmälle on annettu oma alaotsikkonsa ja edelleen alaotsikot on ryhmitelty uudelleen ja niille annettu yläotsikot. Tämä helpottaa sen todentamista, että millaisia ilmaisuja aineistossa esiintyy ja kuinka paljon. Tämä myös helpottaa aineiston tulkitsemista.

4 KESKEISET KÄSITTEET

4.1 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yhteisö on moninainen käsite, johon sisältyy johonkin kuuluminen ja siihen liittyvä yhteenkuuluvuuden tunne (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 10). Minna Mäkisen (2013, 288) ja Merja Koivulan (2013, 21) mukaan yhteisöksi voidaan käsittää ihmisryhmä, jonka jäsenet alkavat kutsua itsenään sanalla ”me” ja ulkopuoliset näkevät ”heidät” jollain tapaa muista erottuvina. Myös Päivi Thitz (2013, 23) puhuu ”meisyydestä” puhuttaessa kollektiivisesta yhteisöllisyyden tunteesta. Kaikilla yhteisön jäsenillä on siis jokin yhdistävä tekijä. Yhdistävä tekijä ei välttämättä ole pelkästään positiivisessa valossa, vaan se voi olla myös haitta tai yhteinen uhka (Lehtonen 2009, 58). Kaikilla yhteisöillä ei ole selkeää rakennetta, arvopohjaa tai yhteistä päämäärää, mutta esimerkiksi uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen edellyttää usein yhdenmukaista uskoa ja käyttäytymistä (Lehtonen 2009, 59). Yhteisöjä on syntynyt kaikkina aikoina ja niitä on monia variaatioita, kuten esimerkiksi moottoripyöräkerhoja ja facebook-yhteisöjä. Minna Mäkisen (2013, 302) mukaan yhteisön käsitteellistäminen on ongelmallista koska se on subjektiivista. Jokainen kokee saman yhteisön eri tavalla. Yhteisö-käsitteen lisäksi voidaan puhua myös verkottumisesta ja identiteetin muodostamisen prosesseista (Lehtonen 2009, 58). Yhteisö ja yhteisöllisyys ovat siis eri ihmisille eri asioita.

Gerard Delantyn mukaan (2003) yhteisöllisyyden käsite ilmaisee paikallisuutta ja osallisuutta, joihin sisältyy läheisiä ja kasvokkaita sosiaalisia suhteita, vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa (Päivi Thitz 2013, 25). Osallisuuteen viittaa myös Päivi Marjanen (2013, 12), jonka mukaan yhteisöllisyys rakentuu osallisuuden kokemukselle. Yhteisöllisyydestä puhuttaessa voidaan siis olettaa, että yhteisössä on onnistuttu luomaan keinoja osallisuuden toteutumiseksi. Yhteisöllisyyden kokemukseen voivat vaikuttaa monet asiat, kuten kulttuuri ja ympäristö (Koivula 2013, 20). McMillanin ja Chavisin (1986) mukaan yhteisöllisyyttä voidaan ymmärtää neljän kriteerin kautta: jäsenyys, vaikuttaminen, integraatio ja tarpeiden tyydyttäminen sekä jaettu emotionaalinen yhteys. Jäsenyys viittaa konkreettiseen yhteenkuulumiseen, mikä voi olla nimi jäsenkirjassa. Pelkällä jäsenyydellä ei voi taata yksilön yhteisöllisyyden kokemusta, jonka takia yhteisöllisyyteen sisältyy vaikuttaminen yhteisön asioihin. Integroituminen tarkoittaa yksilön liittymistä yhteisön ulkopuolisesta henkilöstä

yhteisön jäseneksi. Jokaisella yhteisön jäsenellä on myös omat tavoitteensa ja tarpeensa yhteisön suhteen. Fyysisen jäsenyyden lisäksi yhteisöllisyyteen monesti sisältyy emotionaalinen yhteys muihin yhteisön jäseniin (Thitz 2013, 34.)

Koivulan (2013, 21) mukaan yhteisöllisyyden kokemus muodostuu yhteisön toiminnassa. Toiminta tuo yhteisön jäsenet yhteen. Yhdessä tekemisen ilo usein luo hyvän ilmapiirin yhteisöön. Yhteisön jäsenellä on oltava mahdollisuus vaikuttaa tasavertaisena jäsenenä ja saada yksilölliset tarpeensa tyydytettyä kokeakseen yhteenkuuluvuutta ja tätä kautta yhteisöllisyyttä.

4.2 Osallisuus

Osallisuus on aina osallisuutta johonkin, esimerkiksi perheeseen, työyhteisöön tai yhteiskuntaan. Osallisuutta voidaan havainnoida yhteiskunnallisella sekä yhteisöllisellä tasolla. Yhteiskunnassa ja yhteisössä osallisuutta tarkastellaan monesti yksilön kautta. Tässä opinnäytetyössä osallisuutta pohditaan lähinnä yksilön suhteesta yhteisöön.

Osallisuutta käsitteenä on vaikea selkeästi määritellä, koska siihen liittyy monia haasteita. Käsitys osallisuudesta voi vaihtua pelkän kontekstin muuttuessa. Osallisuutta koetaan eri tavalla vanhainkodissa, jossa vanhus ei välttämättä pysty itse huolehtimaan itseään koskevista asioista verrattuna esimerkiksi nuorten osallisuuteen kouluyhteisössä, jossa heillä on mahdollisuus vaikuttaa eri kanavien kautta. Osallisuus ilmiönä voikin toteutua yksilön suhteessa erilaisiin yhteisöihin. (Gretschel, Kiilakoski & Nivala 2015, 16).

Osallisuus on vahvasti kiinnittyneenä yhteisöllisyyteen tai kokemukseen johonkin kuulumisesta ja nämä ilmentyvät toiminnassa. Passiivisessa yhteisössä, missä yhteinen toiminta on löyhää eikä sillä ole selkeää tavoitetta, osallisuus on heikkoa. Tällainen voi olla esimerkiksi facebook-ryhmä, johon kuulumisen ei edellytä aktiivisuutta tai innosta siihen. THL:n (Hyvinvointi- ja terveyserot 2016) mukaan osallisuus ilmenee mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössä kuten myös tasavertaisuutena ja jäsenten välisenä arvostuksena. Osallisuus voi olla keskustelua, toimintaa, ja yhdessäoloa (Eskeli & Marttila 2013, 77).

Yksilön tasolla osallisuudella voi olla erilaisia kokemuksellisia vaikutuksia. Freiren (2005) ja Eklundin (1999) mukaan osallisuus on yhteydessä voimaantumiseen (Rouvinen-Wilenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 57) sekä minuuden kehitykseen (Niemelä 2002, 77, Rouvinen-Wileniuksen ym. 2011, 57 mukaan). Myös Gretschel, Kiilakoski & Nivala (2015, 16) tuovat esille voimaantumisen tunteen osana osallisuutta. Lisäksi osallisuus tuo tunteen siitä, että omilla ajatuksilla on arvoa (Ojuri 2012). Osallisuudella on aktivoiva ja kannustava vaikutus. Kuitenkin osallisuuden kokemus on yksilöllistä. Saman yhteisön sisällä voi olla hyvin vaihtelevia kokemuksia osallisuudesta ja siitä, minkälaisia tuntemuksia osallisuuden tunne tuottaa. Esimerkiksi parhaimmillaan hyvin osallistava vertaistukiryhmä, jossa käyminen voi tuottaa jollekin suuriakin kokemuksellisia hyötyjä, kun taas toiselle se voi olla ahdistavaa eikä tule edes halua osallistua ryhmän toimintaan. Toinen voi kokea vertaistukiryhmässä osallisuutta saadessaan kertoa omista kokemuksistaan ryhmässä ja toinen taas kokee osallisuutta pelkästään siitä, että on jokin paikka, johon mennä.

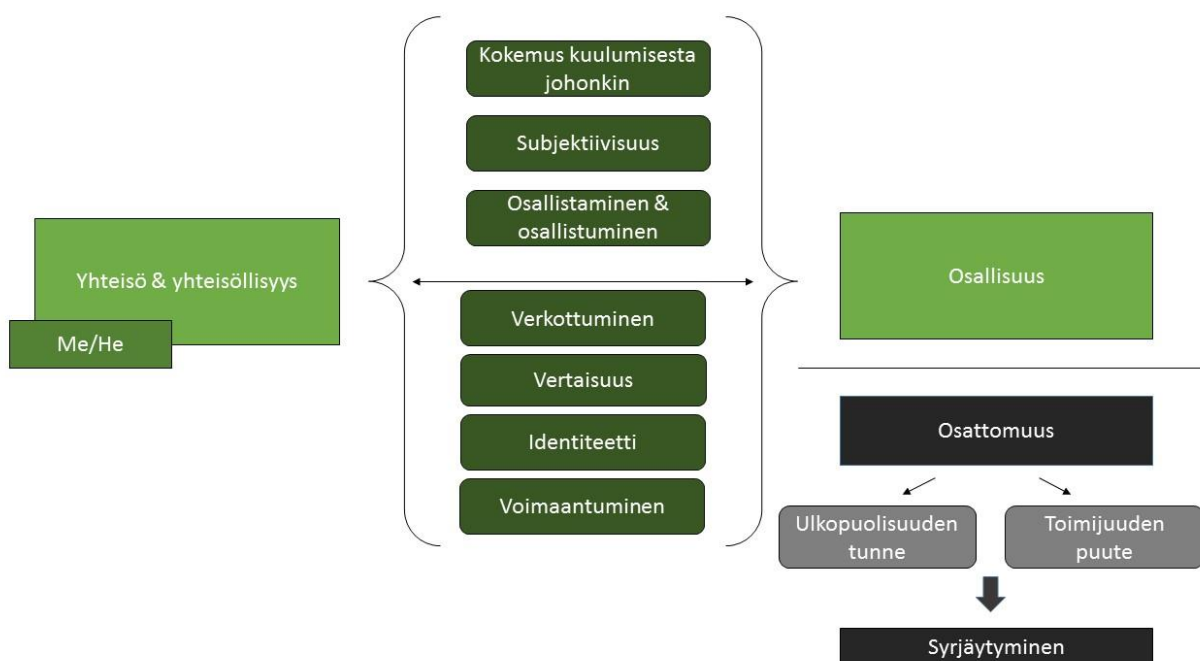
Gretschelin, Kiilakosken & Nivalan (2015, 15) mukaan osallisuuden käsite on suomen kielellä hankala ja esimerkiksi englanninkielinen sana ”participation” tarkoittaa sekä osallisuutta että osallistumista. Tätä voitaisiin verrata suomen ”sisu”-sanaan, jolle ei löydy vastinetta muista kielistä, minkä vuoksi sanan merkityksen voi täysin ymmärtää vain suomalainen. Vastaavasti osallisuus-sanassa on suomen kielessä jotain ainutlaatuista, jonka vuoksi käsitettä on hankala määritellä tarpeeksi kattavasti.

Osallisuuden yhteydessä puhutaan usein myös osallistamisesta ja osallistumisesta. Osallistumisen voidaan katsoa mahdollistavan osallisuuden kokemuksen. Osallistaminen voidaan nähdä keinona, jolla kannustetaan osallistumiseen. (Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist 2011, 120). Näin ollen osallisuuden toteutumisesta puhuttaessa voidaan olettaa, että yhteisö, jossa osallisuus toteutuu, on osallistava ja sen jäsenet saavat mahdollisuuden osallistua ja heitä kannustetaan siihen. ”Osallistava” kertoo sekä yhteisön luomista puitteista osallistumiseen, kuten matalasta kynnyksestä, sekä ilmapiiristä, joka rohkaisee yksilöä osallistumaan. Vahvan osallisuuden yhteisössä jokaisen mielipidettä kunnioitetaan ja jokainen kokee myös vertaisuutta. Vertaisuus kertoo tasa-arvosta ja tasavertaisuudesta, jolloin yksilöitä ei aseteta arvojärjestykseen yhteisön sisällä. Osallisuus ei ole vain mukana olemista, vaan osallisuuteen kytkeytyy myös mahdollisuus muuttaa yhteisöä, johon kuuluu (Gretschel, Kiilakoski & Nivala 2015, 15). Tämä on tärkeää jokaiselle yksilölle, koska yhteisö on helpompaa kokea

omakseen silloin, kun omalla panoksella voi vaikuttaa yhteisöön. Tosin kaikkien yhteisöjen rakenne on erilainen, joka vaikuttaa sekä osallistumis-, että osallistamismahdollisuuksiin. Joissakin yhteisöissä voi olla erillinen hallitus, kuten vaikkapa urheiluseurassa, jolloin todellinen vaikutusvalta keskittyy harvoille. Hallituksen ulkopuolellekin jää mahdollisuuksia osallistua eri toimintoihin, mutta hierarkisessa yhteisössä se voi olla rajallisempaa. Osallisuus toimiikin parhaiten demokraattisissa yhteisöissä, joissa kaikilla jäsenillä on yhtä suuri arvo.

Osallisuuden vastakohtana pidetään usein osattomuutta. Särkelä-Kukon (2011, 36) mukaan osattomuudesta kärsivä ei ole osallinen jostakin yhteiskunnan tärkeänä pitämästä asiasta. Osattomuus yhteisössä voi näkyä siten, ettei yksilöllä ole mahdollisuutta vaikuttaa yhteisössä tai kokea toimijuutta. Myös puute mahdollisuudesta vaikuttaa itseään koskeviin asioihin on osattomuutta (Rouvinen-Wilenius & Koskinen-Ollonqvist 2011, 86). Osattomuus voi olla myös kytköksissä syrjäytymiseen. Syrjäytyminen on vahvaa ulkopuolisuuden tunnetta. Esimerkiksi yhteisön jäsen voi fyysisesti kuulua yhteisöön, mutta jäsenellä itsellään ei ole kokemusta yhteenkuuluvuudesta. Osattomuus voi vaikuttaa yksilön lisäksi koko yhteisön ilmapiiriin.

Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1.) on havainnollistettu osallisuuden ja yhteisöllisyyden välistä suhdetta ja koottu yhteen keskeisimmät käsitteet. Kuvio toimii myös tämän oppinnäytetyön teoreettisena viitekehystenä.

5 TAMPEREEN BAPTISTISEURAKUNTA

Tampereen baptistiseurakunta on vuonna 2015 125–vuotta täyttänyt vapaiden suuntien seurakunta. Baptistiseurakunnat ovat perinteikkäitä ja pyrkivät säilyttämään kirkkokuntana sitoutumisen Raamatun arvovaltaan. Tämä on näkynyt historian varrella siten, että vaikka yhteiskunta ja sen arvot ympärillä ovat muuttuneet, seurakunta on pysynyt käsityksissään perinteisissä ajatusmalleissa. Yksi perinteisistä ajatusmalleista on miehen vastuu seurakuntien johtamisesta ja opetuksesta. Naisten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että heistä suuri osa on esimerkiksi pyhäkoulussa tai järjestämässä kahvitusta.

Tampereen baptistiseurakunta on aktiivinen yhteisö. Jäseniä seurakunnassa on n. 150, joista noin puolet ovat aktiivisia jäseniä. Huomattava osa jäsenistä on iäkkäitä. Seurakunnassa on monenlaisia toimintamuotoja jumalanpalvelusten lisäksi, kuten työttömien ruokailu, pyhäkoulu, musiikkiryhmät, nuorisokahvilat ja lähetysompeluseura. Tällaisten toimintojen pyörittämiseen vaaditaan paljon innokkaita ihmisiä ja niitä riittääkin. (Lohikko 2015, 53–55; Tampereen baptistiseurakunta 2016.)

6 TULOKSET

Haastateltuani kolmea seurakunnan aktiivista naisjäsentä, olen saanut erilaisia näkemyksiä naisten osallisuudesta Tampereen baptistiseurakunnassa. Osa vastauksista poikkesi siitä, mitä olin alussa odottanut. Monesta asiasta haastateltavilla oli yhtäläisiä kokemuksia, mutta kokemukset muun muassa seurakunnan sukupuolten välisen tasa-arvon tämänhetkisestä tilanteesta vaihtelivat. Olin odottanut, että osalla olisi nykyhetken seurakunnasta synkempi kuva, mutta nykytilanne nähdään hyvässä valossa.

6.1 Naiset seurakunnan vastuunkantajina

Haastattelun alussa kysyin haastateltavilta kaksi kysymystä liittyen seurakunnan tehtäviin liittyen: ”Millaisia mahdollisuuksia naisilla on osallistua erilaisiin tehtäviin, joissa kokee haluavansa toimia?” ja ”Miten paljon naiset saavat vastuuta seurakunnassa?”

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että seurakunnassa on hyvin monipuoliset mahdollisuudet osallistua eri tehtäviin, tosin lähinnä silloin, jos henkilö itse on oma-aloitteinen ja aktiivinen. Vastuuta on helpompi saada silloin, kun osaa ilmaista itseään hyvin ja tuoda esille oman potentiaalinsa. Yksi vastaajista toi erityisesti esille sen, että pahimmillaan passiiviset ja ujut ihmiset jäävät taka-alalle eikä heidän kykyjensä huomata.

Tehtävät voidaan karkeasti jakaa hengellisiin ja ei-hengellisiin. Hengelliset tehtävät ovat muun muassa raamatun opettaminen, ehtoollisen jakaminen ja vanhimmistossa toimiminen. Hengellisiin tehtäviin usein sisältyy jonkinlaista uskonnollista julistamista. Ei-hengelliset tehtävät taas voivat olla sellaisia, mitä missä tahansa muussa yhteisössä voidaan harjoittaa. Esimerkiksi kahvitukset, siivous, rakennustyöt ja talouden hoito ovat sellaisia tehtäviä, jotka eivät ole uskontoon sidottuja ja voidaan nimittää ei-hengellisiksi.

Tehtäviin jakautuminen pohjautuu usein traditioon, jonka takia naiset usein vastaavat enemmän ei-hengellisistä tehtävistä, kuten kahvitarjoiluista, siivouksesta ja lasten hoidosta. Hengellisissä tehtävissä naisia on ollut musiikissa, sielunhoidossa, pyhäkoulussa ja pitämässä seurakunnan tilaisuuksissa pieniä puheenvuoroja silloin

tällöin, mutta hengellisissä tehtävissä ylin auktoriteetti on miehillä. Yksi vastaajista toi esille sen, että hengellisessä vastuunjaossa mahdollisesti kyllä suositaan enemmän miehiä, mutta välttämättä tämä ei ole tietoista. Kyse voi olla silkasta tottumuksesta ja siitä, ettei kaikkien kykyjä vain huomata tai osata edes etsiä. Eräessä haastattelussa tuotiin myös esille, että tottumussyistä naisia kysytään keittiölle ja miehiä rakennustalkoisiin, vaikka vastakkaisessa sukupuolella voisi olla hyviäkin vaihtoehtoja.

Kaikki haastatelluista kokivat ongelmana sen, että seurakunnassa on niin, ettei nainen voi olla vanhimmiston jäsen tai toimia pastorina. Myöskään ehtoollista nainen ei voi jakaa. Vanhimmisto on elin, joka vastaa seurakunnan opetuksista ja usein seurakunnan tilaisuuksissa opettaa pastori tai muu vanhimmistoon kuuluva henkilö, joka on mies. Toisaalta poikkeuksiakin on. Yksi haastatelluista toteaaakin, että vaikka teoriassa vanhimmisto vastaa opetuksesta, ei hän koe käytännössä asiassa ongelmaa, koska naisia on opettamassa silloin tällöin seurakunnan tilaisuuksissa. Toisaalta, miksi nainen ei voi olla vanhimmiston jäsen, jos naiset kuitenkin voivat opettaa seurakunnan tilaisuuksissa?

Kun vanhimmiston jäsenen virka on avoinna vain miehille, on yksi vastaaja kokenut sen toimivan symbolisena rajoitteena. Se on vastaajan kokemuksen mukaan tuonut esteitä naisille omien kykyjensä näyttämiseksi ja sitä, ettei voi olla oma itsensä. Vastaajat myös toivovat sitä, että nainen voisi olla vanhimmistossa ja uskovat, että juuri tässä seurakunnassa naisilla olisi hyvää potentiaalia tähän tehtävään. Lisäksi vastaajat kokevat, että koko rajoite on keinotekoinen.

Voidaan olettaa, että seurakunnan jäsenillä voi olla vahva osallisuuden kokemus riippuen siitä, mitkä ovat jäsenen omat tavoitteet yhteisössä. Toisin sanoen naisen mahdollisuudet osallistua seurakunnan eri tehtäviin ovat laajat niin kauan kuin nainen ei aio hakeutua vanhimmistoon tai pastoriksi. ”Kevyemmissä” hengellisissä tehtävissä palveleminen voidaan silloin tällöin sallia. Yksi vastaajista tuo myös esille sen, että tuntuu siltä, että jos osoittaa kokevansa kutsua hengellisiin tehtäviin, joissa miehet yleensä toimivat, ei tätä kokemusta oteta vakavasti, mutta taas miesten kohdalla herkästi aletaan tukemaan kutsumuksen toteuttamista. Jos nainen siis kokee omaksi tehtäväkseen esimerkiksi olla osana vanhimmistoa, muttei tulisi valituksi sukupuolensa perusteella, voi tämä vahvistaa osattomuuden tunnetta.

Mitä tämä sitten kertoo naisten osallisuudesta seurakunnassa? Todennäköisesti nainen, jolla ei ole aikomustakaan toimia hengellisessä opetustehtävässä vaan haluaa toimia vaikkapa kahvinkeittäjänä, kokee toimintansa kautta osallisuutta yhteisöön. Sen sijaan nainen, joka kokee että hänellä olisi annettavaa esimerkiksi seurakunnan hengelliseen opetukseen, mutta hänelle ei anneta mahdollisuutta toimia kyseisessä tehtävässä, kokee hyvin todennäköisesti osattomuutta. Osattomuus voi toki toteutua myös silloin, jos seurakunnan jäsen – tässä tapauksessa nainen – kokee halua osallistua ”vain” kahvituksen/pyhäkoulun/virkistyspäivän järjestämiseen, mutta hänellä ei vaikkapa ujoutensa vuoksi ole niin sanotusti vaadittavaa oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta, jonka avulla hän pääsisi sisälle toimintaan. Jos yksilö ei koe aktivointia, toisin sanoen osallistavuutta, myöskään seurakunnan taholta, hän ei todennäköisesti päädy toimimaan edes ”pienemmissä vastuutehtävissä”. Ilmeisesti seurakuntayhteisön antama arvostus myös liittyy siihen, mitä yhteisön jäsen tekee. Saako jäsen, joka ei ujoutensa vuoksi ole saanut mahdollisuutta kantaa vastuuta, samanlaista arvostusta kuin muut? Osallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että yhteisön jäsenet arvostavat toisiaan ei vain sen takia mitä he tekevät, vaan mitä he ovat ja mikä heitä yhdistää. Jos tämä jää toteutumatta, jäävät ”heikommat” jäsenet ulkopuolelle ja heidän osattomuuden tunteensa vahvistuu, vaikka he ovatkin yhteisön jäseniä samalla tavalla kuin muutkin.

Kuitenkin vastuu, olipa se pieni tai suuri, on vahvistamassa seurakunnan jäsenen osallisuuden kokemusta yhteisössä. Naisilla voidaan todeta olevan erittäin suuri merkitys seurakunnan toiminnassa ja monet naiset ovat aktiivisia vastuunkantajia. Tämä voi merkitä sitä, että huolimatta tiettyjen vastuiden jakautumisesta miehille, naisilla voi olla vahva tunne osallisuudesta. Jos miesten hallussa olevat vastuut vapautettaisiin, lisäisikö tämä naisten osallisuutta ja synnyttäisikö se aktiivisuutta?

6.2 Naiset seurakunnan vaikuttajina

Kaikki vastaajista olivat sitä mieltä että yleisissä asioissa naisten mielipidettä arvostetaan tasavertaisesti. Vain yksi vastaajista koki, että miesten vaikutusvalta on tai on ollut suurempaa kuin naisilla ja lisäksi hengellisissä asioissa miesten mielipiteet voidaan ottaa vakavammin. Muut eivät koe sukupuolella olevan suurta merkitystä vaikuttamisessa. Haastatteluissa tuotiin sen sijaan esille vaikuttamiskeinoja ja vuorovaikutustaitoja sekä sitä, miten asioita esittää. Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että vaikuttaminen ja muuttaminen seurakunnassa on hyvin hidasta. Näin ollen

vastausten perusteella voidaan olettaa, että vaikuttamismahdollisuudet ovat laajat sukupuolesta riippumatta, mutta vaikuttaminen käy hitaasti, mikä voi aiheuttaa turhautumista. Yksi haastatelluista kertoi aiemmin yrittäneensä vaikuttaa seurakuntaa koskevaan asiaan, ja häntä kyllä kuultiin, mutta hänelle jäi kokemus siitä, että asia olisi käynyt nopeammin, jos hän olisi ollut mies.

Sukupuolta suuremmaksi tekijäksi koetaan kuitenkin ikä. Kaksi vastaajista toivat esille sen, että heidän kokemuksensa mukaan varttuneemman henkilön mielipide voi painaa enemmän kuin nuoremman. Edelleen vastaajat painottivat myös tapaa, jolla mielipide esitetään ja kelle se esitetään. Vastaajat korostivat, että varsinainen vaikuttava elin on vanhimmisto, joka viime kädessä on se, jonka tehtävänä on huomioida eri ehdotukset ja mielipiteet. Tosin yksi vastaajista kertoo, että seurakunnassa ei ole sellaista elintä, joka erityisesti vie asioita eteenpäin, vaan näissäkin henkilön oma aktiivisuus vaikuttaa hyvin paljon.

Yksi haastatelluista toi esille henkilökemioiden merkityksen. Jollakin toisella naisella voi olla paremmat suhteet vanhimmistoon kuin toisella. Jäsenten välisiin suhteisiin voivat vaikuttaa hyvin monet asiat, kuten yhdessä koettu historia ja persoonallisuudet. Myös asian suuruus, johon halutaan vaikuttaa, on yhden haastateltavan mukaan merkittävä tekijä. Jos kysymys olisi asiasta, jolla on matala hengellinen sisältö, kuten vaikka pyhäkoulua koskeva asia, voisi vaikuttaminen olla nopeaa. Jos taas haluttaisiin muuttaa esimerkiksi seurakunnan linjaa opetuksessa, olisi se asia, joka hyvistä perusteluista huolimatta muuttuisi hitaasti.

Osallisuuteen kytkeytyy vahvasti toimijuus ja vaikuttaminen, sekä se, että jokaisen mielipide on tärkeä iästä tai sukupuolesta riippumatta. Kuten olen aiemmin tuonut esiin osallisuudesta, yhteisön jäsenillä on oltava tasavertainen mahdollisuus vaikuttaa yhteisössä. Voidaan todeta, että naisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa asioihin, mutta on ollut myös sellaisia tilanteita, joissa vaikuttaminen ei ole ollut niin tasavertaista, kuin se olisi voinut parhaimmillaan olla. Yksittäinenkin kokemus vaikuttamisen estämisestä tai ehdotuksen huomioimatta jättämisestä on voinut tuoda kokemuksen osattomuudesta. Yksi haastatelluista kertoi pelkäävänsä tuoda mielipiteitensä esille, ettei leimautuisi hankalaksi ”naisasia-naiseksi”. Pelkästään tunne siitä, että leimautuisi yrittäessään tuoda esille itselleen tärkeää asiaa, on osallisuutta

rajoittava kokemus. Kuitenkin kokonaistilanne naisten mahdollisuuksista vaikuttaa seurakunnassa näyttäisi olevan hyvä, joka merkitsee osallisuuden toteutumista.

6.3 Mitä seurakunnassa arvostetaan?

Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että seurakunnan antama arvostus ei ole sukupuolittunutta vaan enemmänkin keskittynyt tiettyihin tehtäviin, kuten saarnaamiseen. Koetaan, että eri tehtävissä arvostetaan juurikin osaamista, eikä katsota sukupuoleen. Tosin yksi vastaajista on kokenut aiempina vuosina, että tilanne on voinut olla toinen. Hengellinen opetus on seurakunnassa keskiössä ja siksi puheiden pitäjiä arvostetaan toisella tavalla kuin niitä, jotka toimivat näkymättömissä tehtävissä. Koska saarnaamistehtävä on usein miesten kontolla ja vastausten perusteella jäsenet arvostavat hyvin paljon saarnaajia, voisi tästä helposti olettaa että naiset, jotka harvemmin saarnaavat, saavat vähemmän arvostusta seurakuntayhteisössä. Asia ei kuitenkaan ole niin yksinkertainen, sillä esimerkiksi musiikissa palvelevat naiset saavat varmasti arvostusta ja palautetta osakseen.

Seurakunnassa jumalanpalvelus on kaikkein näkyvin tapahtuma, joka myös on seurakunnan päätapahtuma. Toinen tärkeä viikkotapahtuma on rukouskokous. Näiden lisäksi on nuorille, lapsille ja muille pienemmille joukoille suunnattuja tapahtumia. Nämä muut tapahtumat mielletään usein niin sanotuiksi näkymättömiksi työmuodoiksi, koska vanhimmat eivät ole näissä toimissa mukana niin vahvasti. Haastattelussa tuotiin esille, että joskus tuntuu siltä, että lapsi- ja nuorisotyössä tai muussa toiminnassa mukana olevat saavat vähemmän palautetta kuin ne, jotka ovat näkyvästi esillä seurakunnassa. Tämä on myös toisaalta ymmärretty, koska on vaikeaa antaa kiitosta siitä mitä ei näe. Palautteen puute ei näin kohdistu erityisesti naisiin, vaan kaikkiin, jotka eivät vaikuta näkyvillä paikoilla. Pitäisikö seurakunnan jäsenten tuoda siis enemmän esille sitä mitä he yhteisön sisällä tekevät vai pitäisikö seurakunnan johdon huomata se, mitä tehdään ja antaa siitä palautetta? ”Tavalliselta seurakuntalaiselta” voi vaatia enemmän rohkeutta tuoda esiin sitä, mitä hän tekee, kuin vanhimmistolta mennä ottamaan selvää siitä, mitä seurakuntalaiset seurakunnassa ylipäättänsä tekevät. Haastattelujen perusteella arvostusta ja palautetta toivotaan nimenomaan seurakunnan johdon eli vanhimmiston puolelta, vaikka samalla tiedostetaan oman aktiivisuuden merkitys.

Samalla tavalla kuin työyhteisössä työntekijät kaipaavat palautetta ja kannustusta johdolta, voidaan tämä rinnastaa myös seurakuntamaailmaan. Täysin näitä kahta ei voi verrata keskenään, sillä seurakunnan jäsenet tekevät kaiken vapaaehtoisesti. Tämä ei kuitenkaan poista sitä, että jokainen seurakunnan jäsen kaipaa arvostusta. Osallisuuden näkökulmasta näyttäisi siltä, että niiden osallisuus on vahvaa, joiden panos huomataan. Kuten olen aiemmin viitannut THL:n osallisuuden määritelmään, osallisuuteen liittyy jäsenten välinen arvostus yhteisössä (Hyvinvointi- ja terveysterot 2016). Palautteen puuttuessa voi herätä kysymys siitä, miksi edes vaivautua tekemään sitä mitä tekee, jos johto sitä ei kuitenkaan noteeraa? Toisille tekemisen syyksi tosin voi riittää sekin, mitä he vastuutehtävästään henkilökohtaisesti saavat. Itse tekeminen voidaan kokea mielekkäänä ja merkityksellisenä. (Yeung 2005, 109–110). Näin ollen he eivät välttämättä osaa edes kaivata ulkopuolisen henkilön antamaa palautetta. Näidenkin ihmisten kohdalla osallisuus voi toteutua, koska palautteen kaipaaminen on yksilöllistä.

Esimerkkinä mahdollisesta palautteen ja arvostuksen puutteesta voidaan nostaa esiin seuraava tapaus. Eräs haastateltava toi esiin pohdintansa siitä, miten lapsityöhön seurakunnan johdon taholta suhtaudutaan. Hänen mukaansa lapsityöntekijät ovat kokeneet, ettei seurakunnan vanhimmisto välttämättä ole ”äärimmäisen kiinnostunut” heidän tekemästään työstä. Tämä siksi, että useista pyynnöistä huolimatta vanhimmiston jäsenet eivät ole tulleet tutustumaan lapsityöhön, eivätkä ole pyytäneet esimerkiksi pyhäkoulun opetussuunnitelmaa luettavakseen. Kysymykseksi nousi se, johtuuko tällainen hiljaisuus vanhimmiston täydestä luottamuksesta siihen, että toiminta pyörii lapsityöntekijöiden omien kykyjen voimin, eikä vanhimmisto siksi ilmaise kiinnostustaan, vai onko kyse silkasta välinpitämättömyydestä? Lähes kaikki seurakunnan lapsityössä toimivat ovat naisia, jolloin lapsityössä koettu tunne arvostuksen puutteesta vaikuttaa erityisesti naisiin. Tämän pohjalta voidaan pohtia sitä, heikentääkö tunne arvostuksen puutteesta naisten osallisuuden kokemuksia seurakunnassa? Mikäli näin on, olisi asiaan hyvä saada muutos, jotta naisten seurakunnassa kokemaa osallisuutta voitaisiin tältä osin parantaa.

6.4 Johtajuus seurakunnassa

Yksi vastaajista toi erityisesti esille oman kokemuksensa siitä, että hänen kutsumuksensa on tyrmätty sukupuolen takia ja se on ollut vaikea kokemus. Lisäksi kaikki haastateltavat ovat joskus aiemmin kokeneet ongelmaksi sen, että

vanhimmistoon hyväksytään vain miehiä, vaikka tällä hetkellä asia ei olekaan samalla tavalla esillä seurakunnan keskustelussa.

Kaikki haastateltavat kokivat sukupuoleen perustuvan tehtävänjaon ristiriitaiseksi. Seurakunnan jäsen voi olla vaativissakin johtotehtävissä työelämässä, mutta seurakuntaan astuessaan ei vastaavaan tehtävään kelpaa. Nainen voi käydä raamattukoulun, opiskella teologiaa, johtajuutta ja omata sellaisia taitoja, joita seurakunnan vanhimmistojäseneltä vaaditaan, muttei sukupuolensa puolesta voi tulla tehtävään valituksi. Perusteluja naisten johtajuudelle löytyy näin ollen käytännöstä, koulutuksesta, yhteiskunnallisesta tilanteesta, oikeudenmukaisuudesta, tasa-arvosta ja historiasta. Yksi vastaajista kertoo, että kristinuskon varhaisessa historiassa naiset olivat paljon kotona, eikä heillä ollut mahdollisuutta opiskella, mikä myös saattoi vaikuttaa siihen, etteivät he toimineet pastoreina. Nykytilanne on toinen, mikä haastateltavien mukaan tulisi huomioida. Tänä päivänä naiset luovat yhtäläillä työuraa kuin miehetkin ja sukupuoliroolit ovat tasoittuneet.

Osallisuuden näkökulmasta vastaajat näkevät ongelmana seurakunnan tavan johtaa. Kun yhteisössä aktiiviset ja ahkerat saavat vastuuta, jää sivuun monia vähemmän aktiivisia, jotka eivät välttämättä koe samanlaista yhteenkuuluvuutta yhteisöön. Esille tuotiin myös se, että johtajat eivät ole läsnä kaikessa seurakunnan toiminnassa, esimerkiksi pyhäkouluissa. Tämä on voitu kokea myös välinpitämättömyytenä. Koetaan, että vanhimmiston ei tulisi olla ainoastaan kontrolloiva elin vaan myös elin, joka kannustaa, innostaa ja antaa palautetta.

6.5 Traditiot seurakunnassa

Tampereen baptistiseurakunnassa johtajat ovat miehiä. Tämä osin johtuu Raamatun tulkinnasta seurakunnassa, jonka mukaan miesten tulee johtaa seurakuntaa. Tämä käsitys on ollut vallassa Tampereen baptistiseurakunnan perustamisesta (v. 1890) alkaen. Välttämättä ainoastaan Raamatun tulkinta ei ole vaikuttanut asiaan, vaan myös yhteiskunnassa on ollut aikoinaan käsitys siitä, että naisen ei kuulu johtaa. Esimerkiksi Uusikylän (2012, 106–107) mukaan 1900-luvun alkupuolella vaikuttanut psykologi Edward L. Thorndike on tuonut esille miesten eduksi katsottavia luontaisia johtamiskykyjä naiseen verrattuna. Uusikylä tuo esille myös historiassa vaikuttaneen biologinen determinismin, jonka mukaan naisten paikka on kotona lasten kanssa eikä

heistä ole johtajiksi. Vasta 1900-luvun puolivälissä alettiin tunnustaa, ettei sukupuolella ole merkitystä lahjakkuudesta puhuttaessa. Vaikka käsitykset ja seurakunnan opetus määritelläänkin uskonnollisen kirjallisuuden pohjalta, on mahdollista, että aikaisempien aikakausien käsitykset sukupuolirooleista ovat vaikuttaneet baptistikirkon historiassa naisten rooliin. Kysymykseksi jää, heijastuvatko nämä käsitykset nykypäivään?

6.6 Naisten jumalanpalvelus vahvistamassa kahtiajakoa?

Haastatteluissa tuli esille, että kerran vuodessa järjestetään miestenpäivät, jonka aikana miesten ollessa miestenpäivillä naiset järjestävät jumalanpalveluksen. En tiedä onko asian yhteydessä ajateltu sitä, että naiset saavat kerran vuodessa järjestää jumalanpalveluksen, kun miehet eivät ole kuulemassa. Vai onko hyvän tahdon eleenä ja tasa-arvon edistämiseksi annettu naisille erikseen mahdollisuus järjestää jumalanpalvelus? Muistuttaako vuotuinen naisten jumalanpalvelus siitä, että muina vuoden jumalanpalveluksina vastuussa ovat pääosin miehet? Saavatko naiset olla esillä seurakunnassa vain erityistilanteissa?

6.7 Miten naisten kokemaa osallisuutta seurakunnassa voitaisiin edistää?

Tampereen baptistiseurakuntaa voidaan haastattelujen perusteella pitää tietyiltä osin hyvin osallistavana seurakuntana. Tutkimuksen tulosten pohjalta ei voi tehdä oletusta siitä, että naisten osallisuuden suhteen seurakuntayhteisössä olisi dramaattista ongelmaa. Tilanne on hyvä käytännössä, vaikka tiettyjen tehtävien vapauttaminen myös naisille voisi vahvistaa osallisuuden kokemuksia. Kehitettävää on kuitenkin sekä rakenteissa että johtamisessa.

Pelkästään vanhimmistotehtävän vapauttaminen naisille voisi tuoda voimaannuttavan vaikutuksen seurakunnan naisiin ja rohkaista heitä osoittamaan kykynsä. Symbolisesti se voisi merkitä tasavertaisuutta ja tasa-arvoa miesten ja naisten kesken, kun naisetkin saisivat johtaa. On mahdollista, että seurakunnassa on naisia, jotka ovat jossain vaiheessa haaveilleet mahdollisuudesta opettaa seurakunnassa tai johtaa, mutta ovat olleet tietoisia siitä, ettei se ole sukupuolen takia mahdollista. Tämä on voinut lannistaa naisia ja ohjata heitä tekemään jotain aivan muuta ja ehkä jopa heikentää heidän itsetuntoaan. Jos naiset eivät ole äänekkäästi vaatineet näiden tehtävien vapauttamista

naisille, ehkä asiasta ei ole tarvinnut lainkaan käydä julkista keskustelua ja näin asiaan ei ole tullut muutostakaan. Mahdollisesti tällä opinnäytetyöllä voisi olla tarvittava emansipatorinen vaikutus, joka synnyttää seurakunnassa laajemman keskustelun, jolloin naisissa ehkä heräisi toivo siitä, että heidän taidot opettamisessa ja johtamisessa otetaan huomioon.

Kuten haastatteluista on käynyt ilmi, ei osallisuuden ongelma ole ainoastaan sukupuolittuneissa tehtävissä, vaan seurakunnan johtamiskulttuurissa, jossa ei kannusteta ja rohkaista ihmisiä osallistumaan seurakunnan toimintaan. Yeungin ja Grönlundin (2005, 170) mukaan yksinkertaisimmillaan vapaaehtoistyöhön rekrytoidaan pyytämällä vapaaehtoiseksi. Seurakunnassa on haastateltavien mukaan toimittu enemmänkin niin, että ihminen on osallistunut seurakunnan toimintaan omien motiiviansa ja intressiensä puitteissa, mutta siihen ei ole erikseen kannustettu. Ulkopuolelle jää suuri potentiaali, jota ei ole pyydetty mukaan. Osallisuus edellyttää osallistumista ja joskus heikko osallistaminen rajoittaa osallistumista. Osallisuutta voidaan vahvistaa edistämällä osallistamisen keinoja, mikä on ensisijaisesti vanhimmiston vastuulla. Ongelmana osallistamisessa on se, että osa ihmisistä eivät osaa ilmaista itseään samalla tavalla kuin toiset, jolloin heidän kykynsä jäävät piiloon. Kuinka heidät voidaan osallistaa, kun ei tiedetä mihin he voisivat osallistua? Yksi hyvä keino kartoittaa olemassa olevaa potentiaalia voisi olla vaikkapa kysely, jossa selvitetään seurakunnan jäsenten intressejä, osaamista ja taitoa. Kyselyn vastausten perusteella vanhimmat voisivat saada tietoa potentiaalista ja sen mukaan luoda puitteet halukkaille toimia intressiensä mukaan.

Kuten aiemmin tuli esille, on myös koettu, että kaivataan rohkaisua ja palautetta vanhimmiston taholta niihin työmuotoihin, joissa vanhimmisto ei itse ole mukana. Vuorovaikutus vanhimmiston ja muiden vastuunkantajien välillä on erittäin tärkeää. Lapsi- ja nuorisotyötä tehdään varmasti palautteen puutteesta huolimatta, koska sen tekijät todennäköisesti kokevat työmuodon mielekkäänä. Osallisuutta varmasti edistäisi se, että näiden työmuotojen tekijöiden panos huomattaisiin niin, että heille annettaisiin palautetta. Vanhimmita on nimenomaan odotettu, että he osallistuisivat näihin toimintoihin. On mahdollista, että vanhimpien läsnäolon puute on tuonut tunteen siitä, etteivät nämä työmuodot ole heille tärkeitä.

Vaikuttaisi siltä, että seurakunnassa ollaan iloisia asioista, joita siellä on, mutta henkilökohtaista palautetta kaivattaisiin enemmän. Menneisyudessa suomalaisessa kulttuurissa, mutta myös seurakunnassa, on ihannoitu nöyryyttä, joka ei suosi itseään tai kaipaa kiitosta. Ollaan oltu hiljaisia tekijöitä tehden sen, mitä vaaditaan. Joidenkin kohdalla tämä on voinut heikentää luovuutta, itsetuntoa ja yritteliäisyyttä. Ehkä sekä palautteen vastaanottaminen kuin sen antaminen on vaikeaa. Kiitos rohkaisee jatkamaan ja tekemään uudelleen sitä, mistä kiitosta saa. Kiitos saa aikaan kokemuksen siitä, että omalla tekemisellä on arvoa. Oman tekemisen arvokkuuden tunnustaminen tuo kiitoksen saajalle tunteen siitä, että hänellä yksilönä on arvoa, mikä lisää osallisuutta. Ehkä osallisuuden lisääntyminen rohkaisee jakamaan hyvää eteenpäin?

7 EETTISYYS JA TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tieteelliseen tutkimukseen kuuluu sen neutraali sävy. Seurakunnassa on totuttu tarkastelemaan asioita teologisesta näkökulmasta käsin, mutta hyvien eettisten lähtökohtien takaamiseksi en ole ottanut teologista kantaa naisten osallisuuden suhteen, vaan olen pyrkinyt tarkastelemaan tuloksia neutraalilta pohjalta. Tutkimusasetelman ollessa se, että tutkin naisen asemaa ja heidän osallisuuden kokemuksia, olisi hyvä tehdä laajempi tutkimus aiheesta, jolloin voisi pyrkiä saavuttamaan kaikki seurakunnan jäsenet. Koska kaikkien haastattelemisen ei opinnäytetyön rajallisuuden vuoksi ollut mahdollista, oli tarkkaan harkittujen henkilöiden haastattelemisen parempi vaihtoehto.

Kuulan (2006, 131–132) ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) mukaan aineistoa hankittaessa olisi hyvä pyytää tutkimuslupaa suoraan haastateltavilta tai käyttää kirjallista vaitiolositoumusta, kun käsitellään arkaluontoista tietoa. Tutkimuslupa hankittiin sekä baptistiseurakunnalta kirjallisesti että haastateltavilta erikseen suullisesti. Jälkikäteen ajateltuna kirjallinen vaitiolositoumus olisi voinut tuoda lisävarmuutta sekä haastattelijalle että haastateltaville, kun asia olisi selkeästi kirjallisessa muodossa. Kuitenkin kaikki aineisto on pidetty salassa eikä haastateltavien nimiä ole missään kohden mainittu aineistossa.

Haastattelut olen toteuttanut haastateltavien valitsemassa paikassa. Tällöin taataan että ympäristö on luontainen haastateltavalle mikä mahdollistaa avoimen keskustelun valitusta teemasta. Haastattelutilanteesta pyrittiin tekemään mahdollisimman avoin, jotta haastateltavat voisivat kokea olevansa vapaita kertomaan asioista, joista eivät välttämättä puhuisi esimerkiksi seurakunnan julkisessa keskustelussa, vaikka kokisivatkin asian esiintuomisen tärkeäksi (Duncombe & Jessop 2002; Coffey 2002, Kuulan 2006, 139 mukaan). Haastattelupaikat tulisi valita niin, ettei ulkopuolisilla ole mahdollisuuksia kuulla keskustelun sisältöä. Kaikki haastateltavat tosin valitsivat seurakunnan kirkkorakennuksen haastattelupaikaksi, joka on yleisessä käytössä ja jonne jokaisen jäsenen on mahdollista tulla. Vaikka haastatteluajat olivat sellaisia, jolloin yleistä tilaisuutta ei järjestetty seurakunnan tiloissa, oli silti mahdollisuus siihen, että joku olisi tullut huoneeseen, jossa haastattelu pidettiin. Toisaalta kirkkorakennus on myös ympäristö, jossa haastateltavan on mahdollista keskustella asiasta puolueellisesti, sillä sama seurakuntayhteisö, jota tutkimuksessa käsitellään, kokoontuu kyseisessä rakennuksessa.

Jotta tutkimus olisi haastateltavien kannalta oikeudenmukainen, haastateltavien nimiä ei paljasteta ulkopuolisille ja dokumentoidut tiedostot tallennetaan niin, etteivät ulkopuoliset näe niitä. (Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tietosuoja 1987, 16–17, Eskolan & Suorannan 1998, 57 mukaan; Kuula & Tiitinen 2010). Näillä on pyritty takaamaan haastateltavien anonymiteetti. Lisäksi Hirsjärven ja Hurmeen (1985) mukaan vuorovaikutustilanteessa haastateltavan on voitava luottaa siihen, että tietojen käsittely on luottamuksellista. Litteroinnissa en ole kirjannut ylös haastateltavien nimiä henkilöllisyyden suojaamiseksi, vaan olen käyttänyt peitenimiä eli pseudonyymejä (Kuula 2006, 214–215). Haastateltavia on tiedotettu etukäteen saatekirjeellä, jossa kerrotaan opinnäytetyöstä, teemasta, haastattelukäytännöistä ja mahdollisista haastattelukysymyksistä, joita haastateltavat voivat pohtia etukäteen. Haastateltava on voinut myös kieltäytyä halutessaan.

Eettisestä näkökulmasta voi olla arveluttavaa kuinka hyvin tutkittavia voidaan suojata, kun seurakunta on hyvin tiivis yhteisö, jossa hyvin useat tapahtumat ovat julkisia. Opinnäytetyön tekemistä seurakunnassa tuskin on tarpeellista piilotella, mutta haastateltavien nimet on pyritty pitämään salassa.

On hyvä tarkastella myös sitä, kuinka paljon tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se, että olen itse Tampereen baptistiseurakunnan jäsen. Olen tietoisesti pyrkinyt tarkastelemaan aineistoa puolueettomasti, mutta tiedostan sen, että omat henkilökohtaiset näkemykseni voivat vaikuttaa tulkintaan. Myös aineiston keräämiseen voi vaikuttaa se, että olen ennalta tuttu haastateltaville. Se voi tehdä toisaalta haastatteluasetelman mukavammaksi haastateltavalle, mutta toisaalta tuoda myös varovaisuutta ja siten heikentää avointa keskustelua haastattelutilanteessa. En kuitenkaan tiedä, onko kenelläkään seurakunnan ulkopuolisella henkilöllä ollut kiinnostusta jossain vaiheessa tutkia osallisuutta juuri tässä yhteisössä. Ja vaikka olisikin, miten tutkimus otettaisiin vastaan? Uskon, että seurakunnassa suhtaudutaan joustavammin ennalta tunnetun henkilön tuomaan tutkimukseen kuin sellaisen, joka on seurakuntalaisille täysin tuntematon, ja jolle seurakunta yhteisönä on täysin vieras ympäristö.

8 POHDINTAA

Tutkimustehtävänä oli selvittää naisten osallisuuden kokemuksia Tampereen baptistiseurakunnassa ja kuinka naisten kokemaa osallisuutta voitaisi edistää. Mielestäni aineisto vastaa riittävän hyvin kysymykseen, vaikkakin haastatteluja olisi voinut tehdä enemmän. Myös kysymyksiä olisi voinut olla enemmän ja olisin voinut jatkaa keskustelua pidempään. Keskustelua osallisuudesta syntyi paljon, mutta varsinaisia osallisuuden edistämisen keinoja ei tullut niin paljon esille. Selville saatiin kuitenkin se, että kehitettävää löytyy rakenteissa ja johtamiskulttuurissa. Tärkein tehtävä tällä opinnäytetyöllä on kuitenkin herättää keskustelua naisten osallisuudesta.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen oppinut paljon. Tiedonhakutaitoni ovat kehittyneet, ja nyt osaan entistä paremmin etsiä tietoa eri lähteistä ja hyödyntää sitä mielekkäästi. Opin myös sen, kuinka tärkeää olisi pitää työtahtia yllä, jotta opinnäytetyön tekeminen ei kärsisi turhista tauoista. Loppuvaiheessa tämä konkretisoitui, sillä tulosta tuli varsin vauhdikkaasti, kun vain piti kiinni sovitusta aikataulusta.

Koen myös ammatillisen osaamiseni kehittyneen. Opinnäytetyön tekeminen on ajanut minut tutkimaan osallisuutta, mikä on sosionomin näkökulmasta tärkeä tema. Sosionomin tehtävänä monessa työkentässä on edistää osallisuutta ja opinnäytetyön tekeminen on tuonut paljon tietoa ja näkemystä aiheesta. Sosionomin ammatilliseen osaamiseen kuuluu mielestäni edistää niiden asemaa, joiden asema vaikuttaa heikolta.

Naisten osallisuutta tai koko yhteisön osallisuutta voisi mielestäni jatkossakin tutkia laajemmin kristillisellä kentällä. Seurakunnissa ympäri Suomea työtä tehdään vapaaehtoisesti, mikä tuo laajan osallistujakunnan. Kaikissa Suomen kirkkokunnissa nainen ei voi toimia johtavassa asemassa, joten olisi mielenkiintoista tutkia, miten naiset kokevat osallisuutensa seurakunnissa, joissa tehtävät eivät ole sukupuolittuneita. Osallisuuden toteutuminen vaatii sen, että johtajat seurakunnissa tietoisesti pyrkisivät edistämään osallisuutta. Siksi myös osallistava johtaminen seurakunnassa olisi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

Olen opinnäytetyötä tehdessäni huomannut kuinka hankalasti käsitettävä, mutta tärkeä aihe osallisuus on. Työyhteisöissä, kouluissa, järjestöissä ja seurakunnissa tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, kuinka osallisuutta koetaan ja kuinka sitä voisi

edistää. Osallisuus ei ole vain osallistumista johonkin toimintaan vaan paljon syvempi kokonaisuus. Osallisuus on parhaimmillaan voimaannuttava yhteenkuuluvuuden kokemus.

9 LÄHTEET

- Coffey, A. 2002. Sex in the field: Intimacy and Intimidation. Teoksessa *Ethical Dilemmas in Qualitative Research* (toim.) Welland, T. & Pugsley, L. Ashgate. Aldershot, 57–74.
- Delanty, G. 2003. *Community*. New York, NY. Routledge. Teoksessa Päivi Thitz 2013. *Seurakunta osallisuuden yhteisönä*. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki, 23, 25.
- Duncombe, J. & Jessop, J. 2002. Doing Rapport and the Ethics of "Faking Friendship". Teoksessa *Ethics in Qualitative Research*, (toim.) Mauthner, M., Birch, M., Jessop, J. & Miller, T. London. Sage Publications, 107–122.
- Eklund, L. 1999. *From Citizen Participation Towards Community Empowerment, An analysis on Health Promotion from Citizen Perspective*. Tampere.
- Eskeli, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.). *Pienten piirissä – yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille*. 2013. PS-kustannus. Jyväskylä, 77
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere. Vastapaino, 57, 61, 87, 90.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 4. painos. Helsinki. WSOY.
- Freire, P. 2005 (1968). *Sorrettujen pedagogiikka*. Tampere. Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. *Teemahaastattelu*. 7. painos. Helsinki. Yliopistopaino, 35, 40–41.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki. Helsinki University Press, 20, 138.
- Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2015. *Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa*. Helsinki. Nuorisotutkimusverkosto, 15–16.
- Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Marjanen P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) 2013. *Pienten piirissä – yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille*. PS-kustannus. Jyväskylä, 20–21.
- Kuula, A. 2006. *Tutkimusetiikka*. Tampere. Vastapaino, 139, 214–215.
- Kuula, A. & Tiitinen, S. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvoori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere. Vastapaino, 452.
- Lehtonen, T. 2009. Uskonnon yhteisöllisestä merkityksestä ja tehtävästä. Teoksessa Heikkilä, J., Hyypä, H. & Puutio, R. (toim.) 2009. *Yhteisön lumo: systeemisiä kytkeytymisiä*. Oulu. Metanoia instituutti, 58-59.

Lohikko, A. 2015. 125 vuotta Jumalan uskollisuuden varassa. Tampereen baptistiseurakunta 1980-2015. Tampere. Tampereen baptistiseurakunta, 53–55.

Marjanen P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) 2013. Pienten piirissä – yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. PS-kustannus. Jyväskylä, 10, 12.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. 1994. Qualitative data analysis. 2. painos. California. Sage.

Mäkinen, M. 2013. Paikallisuus, yhteisöllisyys ja muuttuvat kuntarajat – Esimerkkinä Jyväskylän ja Säynätsalon kuntaliitos. Teoksessa Eilola, J. & Moilanen, L-K. (toim.) 2013. Yhteisöllisyyden perintö – tutkimuksia yhteisöistä eri vuosisadoilla. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki, 288, 302.

Ojuri, A. (toim.) 2012. Vertaisryhmä. Väkiä valtaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Luettu 27.9.2016. http://ensijaturvakotienliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/8e8b8c3df0abbce9b99750be8e2338b/1474964034/application/pdf/4208516/Vertaisryhma_V%C3%A4kivaltaa_kokeneiden_naisten_osallisuuden_ja_voimaantumisen_tukeminen28032014.pdf

Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) 2011. Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen – Järjestöt suunnan näyttäjänä. Terveyden edistämisen keskus. Luettu 9.8.2016. http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012.pdf. 50, 57, 86, 120.

Särkelä-Kukko, M. 2011. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry. Luettu 22.10.2016. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>, 36.

Tampereen baptistiseurakunta. 2016. Luettu 15.10.2016. <http://baptisti.fi/tampere/>

THL. Hyvinvointi- ja terveyserot. Luettu 9.8.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 5. painos. Helsinki. Tammi, 22, 24, 34–35, 74–75, 108.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Ohjeet ja julkaisut. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettu 22.10.2016. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki. Kirjayhtymä, 23–24, 58–59.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. painos. PS-kustannus. Jyväskylä, 118, 138.

Virtanen, J. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki. International Methelp Ky, 125.

Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistominnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. (toim.) Vapaaehtoistominta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere. Vastapaino, 109-110.

Yeung, A. & Grönlund, H. 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. (toim.) Vapaaehtoistominta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere. Vastapaino, 170.

Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tietosuoja. 1987. Suomen Akatemian julkaisuja 1987, Helsinki, 16–17.

10 LIITTEET

Liite 1.

Saatekirje

Hei, olen Toivo Koskinen ja opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa. Teen opinnäytetyötä aiheesta Naisten osallisuuden kokemukset Tampereen baptistiseurakunnassa.

Tavoitteenani on tutkia naisten osallisuuden kokemuksia ja naisten asemaa haastatteleamalla muutamaa Tampereen baptistiseurakunnassa aktiivisena jäsenenä olevaa naista. Haastattelut toteutetaan luottamuksellisesti ja haastateltavien nimet pysyvät salassa. Haastattelut nauhoitetaan erilliselle tallentimelle, josta se litteroidaan tekstiksi. Kerätty aineisto pyritään pitämään salassa. Haastattelu voi viedä aikaa, mutta panoksesi on äärimmäisen tärkeä. Haastattelujen ajankohta on helmi-maaliskuussa, mutta ajankohdasta voidaan erikseen sopia.

Haastattelukysymykset erillisenä liitteenä.

Mikäli olet kiinnostunut ottamaan osaa tutkimukseen haastattelun kautta, pyydän ottamaan yhteyttä.

Terveisin, Toivo Koskinen / Tampereen ammattikorkeakoulu

sähköposti: toivotin@gmail.com

puh: 044 3315183

Liite 2. Haastattelukysymykset

1. Millaisia mahdollisuuksia naisilla on osallistua erilaisiin tehtäviin, joissa kokee haluavansa toimia?
2. Miten paljon naiset saavat vastuuta seurakunnassa?
3. Miten paljon naiset voivat vaikuttaa seurakunnassa?
4. Miten naisten mielipiteet otetaan huomioon?
5. Arvostetaanko naisten tekemää työtä seurakunnassa?
6. Mihin naisia mielestäsi seurakunnassa tarvitaan?
7. Millainen asema naisilla on mielestäsi Tampereen baptistiseurakunnassa?